

ר' עובדיה מברטנורא

כב"ש ס"ל ובעי לחי מכאן ומכאן. ואין הלכה כר"א: אמר תלמיד אחד. הוא רבי מאיר: שהוא פחות מארבע אמות. רוחב פתחו: אמר רבי עקיבא על זה ועל זה נחלקו. ות"ק נמי הכי קאמר דלא מפליג בין רחב לקצר. ומפרש תלמודא דאיכא בנייהו מבוי שיש ברוחב פתחו פחות מד' טפחים, דחד מינייהו סבר אין צריך לא לחי ולא קורה, ואידך סבר צריך לחי או קורה, ולא הוברר מתוך דבריהם הי מינייהו סבר צריך והי מינייהו סבר א"צ: ג רחבה כדי לקבל אריח. שתהא ארויה לבנות עליה בנין לקביעות: והאריח חצי לבנה של שלשה טפחים. נמצא אריח טפח ומחצה רוחב: דיה לקורה ברוחב טפח. הכי קאמר, כיון שהקורה רחבה טפח, אותו חצי טפח הנותר, שהאריח רחב טפח ומחצה, יכול למרה בטיט אצבע מכאן ואצבע מכאן, וע"י

משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד - רבי מאיר לפני רבי עקיבא: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על מבוי שהוא פחות ברוחב פתחו מארבע אמות, שהוא נותר או בלחי או בקורה בלבד, על מה נחלקו? על מבוי שפתחו רחב מארבע אמות ועד עשר אמות, שבית שמאי ואמרים: מעמידים לחי וקורה, ובית הלל ואמרים: מעמידים או לחי או קורה.

אמר רבי עקיבא לאותו תלמיד (רבי מאיר): על זה ועל זה נחלקו בית שמאי ובית הלל, ובשניהם הצריכו בית שמאי להעמיד לחי וקורה: 5

משנה ג

הקורה שאמרו המכשירה את המבוי בטלטול, צריכה להיות רחבה כדי שתוכל לקבל עליה אריח - חצי לבנה של בניין, והאריח שיעורו הוא חצי לבנה של שלשה טפחים נמצא שרוחב האריח הוא טפח ומחצה. דיה לקורה שתהא רחבה טפח, כדי שתוכל לקבל עליה אריח לארפו כלומר שאורך האריח יהא מונח לאורך הקורה, ורחבו לרחבה: 6

ביאורים והרחבות

שהמחיצה הרביעית תיעשה על ידי לחי וקורה.

ובית הלל סוברים שמהתורה מספיק שלוש מחיצות שלמות, אלא שמהלכה למשה מסיני צריך להוסיף ברוח רביעית לחי משום מחיצה או קורה משום היכר. (ולפיכך יש הבדל בין מבוי שהוכשר על ידי לחי למבוי שהוכשר על ידי קורה, שמבוי שהוכשר בלחי הוא כמקופ בארבע מחיצות ודינו כרשות היחיד. אך מבוי שהוכשר בקורה אינו כרשות היחיד גמור, והזרק מרשות הרבים לתוכו פטור).

ורבי אליעזר סובר כבית שמאי, ולכן מצריך שני לחיים.

4. גרסינן בגמרא (יג, א): אמר רבי יהושע בן לוי: כל מקום שאתה מוצא 'משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד לפני רבי עקיבא', אינו אלא רבי מאיר, ששימש את רבי ישמעאל ואת רבי עקיבא. דתניא: אמר רבי מאיר: כשהייתי אצל רבי ישמעאל, הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר לי דבר, כשבאתי אצל רבי עקיבא אסרה עלי.

5. בגמרא למדין שיש הפרש בין תנא קמא לרבי עקיבא במבוי שרוחב פתחו פחות מארבעה טפחים, שאחד סובר שאין צריך לא לחי ולא קורה, ואחד סובר שצריך לחי או קורה. אולם, לא ברור מי סובר כך ומי סובר כך.

6. הטעם לשיעור זה, כדי שתהא הקורה נראית כקבועה, כאילו רוצים לבנות עליה בניין.

משנה ד

הקורה צריכה להיות **רְחֵבָה כְּדֵי לְקַבֵּל אֶרֶיחַ**,
וכמו כן צריכה להיות **וּבְרִיאָה** - חזקה **כְּדֵי לְקַבֵּל**
את כובד ה**אֶרֶיחַ** שלא תשבר מחמת כובדו.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: די שתהא **רְחֵבָה** כדי לקבל
אריח, **אֶף עַל פִּי שְׂאִינָה בְּרִיאָה** - חזקה כדי
לקבל את כובדו:

משנה ה

ומפרש רבי יהודה: אפילו אם ה**יְתָה** הקורה **שֶׁל**
קֶשׁ אוֹ שֶׁל קְנִים ואינה יכולה לקבל את כובד
האריח - **רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא שֶׁל מִתְּכַת**
שהיא יכולה לקבל את כובד האריח וכשרה.
אם הקורה היתה **עֲקֻמָּה** וה**אֶרֶיחַ** אינו יכול לנוח
עליה - **רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא פְּשוּטָה** - ישרה,
וכשרה היא.
אם היא **עֲגֻלָּה** שהאריח אינו יכול לנוח עליה -
רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא מְרַבֶּעֶת.
כֹּל חִפֵּץ עֵגוּל שֵׁישׁ בְּהִקְפּוֹ שֶׁלְשֵׁה טַפְחִים,
בידוע ש**יש בו רֵחַב טַפַּח** בקוטר עיגולו, ומכאן
שקורה עגולה שיש בהיקפה שלושה טפחים -
כשרה⁷:

משנה ו

לְחֵיָן שְׂאֵמְרוּ להניח בכניסה למבוי כדי להתירו
בטלטול, לרבי אליעזר לחי מכל צד, ולחכמים מצד
אחד בלבד, **גְּבָהוֹן** צריך להיות **עֶשְׂרֵה טַפְחִים** -
80 ס"מ, **וְרֵחְבּוֹן וְעָבֵין** יכולים להיות אפילו **כֹּל**
שְׁהוּא. **רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר**: **רֵחְבּוֹן** צריך להיות לפחות

ר' עובדיה מברטנורא

כן תהיה רחבה לקבל אריח,
והכי מפרש לה בגמרא:
ד בריאה לקבל אריח. חזקה
לסבול כובד האריח שלא
תשבר. וכן הלכה: ה היתה של
קש ושל קנים כו'. ר' יהודה
קאמר לה, ולית הלכתא
כוותיה: עקומה. שאין אריח
יכול לנוח עליה, וכן עגולה אין
אריח נח בה: אם יש בהקיפה.
כלומר ואיזו היא מדת העגולה
להכשיר, כל שיש בהקיפה
שלושה טפחים, שצריכה חוט
שלושה טפחים להקיפה סביב,
בידוע שיש בה רוחב טפח אם
תחלק, שכן מצינו בים שעשה
שלמה (ד"ה ב' ד') עשר באמה
משפתו אל שפתו עגול סביב
וקו שלשים באמה יסוב אותו
סביב, אלמא לכל אמה רוחב
בעגול איכא שלש אמות היקף:
ו לחיים שאמרו. לחיים
שנחלקו בה רבי אליעזר
וחכמים, דלרבי אליעזר תרתי
בעיני ולרבנן חדא, זהו שיעורן:
גבהן עשרה טפחים. כשיעור
גובה המבוי דאין גבהו פחות
מעשרה טפחים. ואפילו היה
המבוי גבוה הרבה דיו בלחי
גבוה עשרה טפחים: ורבי יוסי
אומר רחבן שלשה. דבעי דבר
חשוב במחיצה. ואין הלכה

שֶׁלְשֵׁה טַפְחִים - 24 ס"מ:

ביאורים והרחבות

7. בגמרא (יד, א) למדין בשם רבי יוחנן, שחשבון זה נלמד משלמה המלך, שנאמר (מלכים א
ז, כג): "ויעש את הים מוצק, עשר באמה משפתו עד שפתו עגל סביב, וחמש באמה קומתו,
וקו שלשים באמה יסב אותו סביב" (הרי מקרא מפורש שדבר עגול שהיקפו שלשים אמות - רוחבו
עשר אמות).